

ВЕЛИКИЙ РОСІЙСЬКИЙ РОМАН

Володимир Войнович

МАЛИНОВИЙ ПЕЛІКАН

Роман

Харків
«ФОЛІО»
2016

КЛІЩ

Був у лісі. Збирав гриби. Повернувся додому, поїв, поспав, подивився телевізор, увечері засвербіло в правому кутку живота. Почухав, забув, знову засвербіло, нагадало. Близько півночі, до сну зібравшись, вирішив наблизитись до свічада. Глянув: ненечко моя! Коло діаметром сантиметрів п'ять наче триколірна червоно-помаранчево-жовта мішень і в самісінькій серединці, якщо з мішенню порівнювати, просто в десятці — чорна масна цятка. Придивився — цятка-то жива, лапками ворухить. Кліщ!

Я багато чув про неприємності від зустрічі з цим паразитом, про можливі фатальні наслідки зі смертельним фіналом, тому поліз в інтернет й одразу ж збагатився знаннями про кліщовий енцефаліт та хворобу Лайма (вона ж бореліоз — не плутати з композитором Берліозом та його булгаковським однофамільцем). Окрім цих двох, про які всі чули, є бабезіоз, рикетсіоз, гранулоцитарний анаплазмоз, моноцитарний ерліхіоз та ще усіляка негідь. Але для себе я прикинув, як найжахливіші, перші дві (нагадую): енцефаліт та бореліоз. Ознайомився з першими симптомами: сильний головний біль, блювання, світлобоязнь, температура до сорока, і це лише початок. В іншому випадку на шляху до смертельної межі можуть спостерігатись лихоманка, гіперемія зів, склер шкіри, диспепсичні розлади, парези та паралічі шиї, верхніх кінцівок, обвисання голови на груди.

Я, зізнаюсь, — людина слабкодуха. Коли чую про можливість якихось симптомів, негайно їх помічаю. Якщо хтось ска-

же, що у мене незвично червоне обличчя і чи не ознака це підвищеного тиску, він, тиск, негайно в мене піднімається до гаданого рівня. Чи опускається, якщо запідозрити, що він понижений. Спробуйте, скажіть при мені що-небудь про епідемію грипу, і мій організм відразу відгукнеться кашлем, чханням та значним підвищенням температури. Зараз, якщо я не виявив у себе ознак гіперемії зівя та склер, диспепсичних розладів, то лише тому, що не зрозумів значення цих слів. Якби зрозумів, вони були б тутечки. А ось світла, мені здалося, в будинку надто багато, і обвисання голови на груди, це зі мною сталося одразу. Ледь я цю гидоту побачив, так вона, тобто голова, а не гидота, одразу й обвисла. Заглиблюватись далі в симптоми я не став, перейшов до інструкції, як позбутись непроханого гостя. Спосіб ніби простий. Прикласти ватку з олією, потримати хвилин п'ятнадцять, паразит почне задихатись і полізе назовні. Я приклав. Через п'ятнадцять хвилин він не виліз. І через тридцять, і через сорок залишався, де був. Терплячий виявився. Можливо, навіть чемпіон серед кліщів з витривалості, гідний занесення до Книги рекордів Гіннеса.

Між іншим, щоб ви собі уявляли, наскільки це можливо, приблизну хронологію, уточню, що ця халепа з кліщем закінчилась цими днями, а розпочалась... Дідько його зна, коли вона розпочалась, тоді ще, коли все у нас було тихо-мирно, країна готувалась до прийдешньої Олімпіади, ми повільно з хрускотом у суглобах розгинали коліна та підтримували добрі комерційні стосунки із сусідніми ворожими братерськими державами. Якби я міг передбачити, що станеться пізніше, то, можливо, про дрібну комаху не писав би, але оскільки час був ще мирний, без примітних подій, а тому нудний, що навіть задуми скількись гострі на думку нікому не спадали і вся література марніла за браком практичної відсутності сюжетів. Скажу більше, в описаний час життя здавалось настільки щасливим, що потреба в хоч трохи серйозній літературі цілком зник-

ла. Нещасні люди, які завжди щасливі. І нещасливі письменники, які живуть серед щасливих людей. А сатирики й поетів. Я припускаю, що якби Салтиков-Шедрін воскрес і прожив трохи серед нас, тоді ще відносно щасливих, то, роздивившись та не знайшовши нічого цікавого, він залюбки повернувся б назад у той світ, до якого звик. Я теж у той час не бачив навколо себе жодних вартих уваги тем і з цієї причини зосередився на цьому бідолашньому кліщі, маючи те виправдання, що він хоч і маленький, але клопоту завдав мені значного. Тим паче, що сама собою подія заглиблення в моє тіло кліща стала для мене поодиноким в останній час фізичним дотиком до реального життя.

Річ у тім, що коли мені було років набагато менше, ніж тепер, я вів рухливий спосіб життя. Взимку жив у місті, влітку — в селі, багато мандрував Росією, відвідував заводи, колгоспи, блукав тайгою з геологічним загonom, спостерігав за роботою золотошукачів на Колімі, плавав в Охотському морі на дірявому рибальському сейнері, побував у Антарктиді та загалом славився як один з перших знавців російської дійсності. Але останнім часом від життя, як то кажуть, відірвався.

Вік, лінощі, хвороби, втрата енергії, цікавості до мандрів, людей та географії, а також зменшення матеріальних можливостей призвели до того, що я став домосідом.

Сиджу на дачі. В місто виїжджаю рідко, у випадках крайньої необхідності. Практично ні з ким не спілкуюсь, окрім дружини, хатньої робітниці Шури та зовсім вже рідко з кимось із сусідів, коли виходжу вигуляти пса. Колись я думав, що запасу накопичених мною життєвих вражень вистачить для моїх писань на все життя, але запас виявився не настільки об'ємним, як я очікував, а життя довшим, ніж я розраховував, і зненацька для мене настав час, коли я, хто тримав у голові стільки сюжетів, раптом з'ясував, що просто не знаю, про що писати. Тому що сиджу вдома, не ходжу навіть до магазину і

ЗМІСТ

Кліщ	3
Трохи про себе і не тільки	8
Федір і Олександра	11
Тоцьк не бере	15
У пошуках стерильності	19
Про смисл життя	21
Життя напрокат	27
Ленінський шлях	29
Страждалець	31
Та сама маячня	38
Скільки коштує один мільярд	53
Над чим ви зараз працюєте?	60
Кліщі з супутників	62
Секретний пташник	65
Іван Іванович	73
Хто думає, що живе добре, живе добре	80
Живіший за всіх живих	82
І стали називати його Перодером	90
Ми і гренки	92
Другий Іван Іванович	98
Третій Іван Іванович	106
Роблять вигляд, що живуть	109

Марення дійсності	115
Про кохання, шлюб та шлюб поза коханням	117
Haus der Dummen, або Будинок дурнів	122
Where are you from	128
Змішане марення	132
Пробка і малиновий пелікан	135
Американська окупація і уповільнена шизофренія	139
Прогулянка	149
Ціна питання	155
Видіння	166
Людина прозора, наче скло	170
Лікар Кліщ	173
Кліщ	178
Виріб № 2 і заклики до дії	187
Революція	195
У приймальні Перодера	199
Незабутня зустріч	206
У товаристві пелікано-людей	222
Засідання вищого органу	226
Велика революція держаків	243